

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2018-06-08
Besvaras senast
2018-06-20 kl. 12.00

Till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1443 Arbetslöshetskassornas oberoende och självständighet

I rapporten *Kopplingar mellan arbetslöshetskassor och närliggande organisationer* (2018:2) från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) har arbetslöshetskassornas samarbeten och kopplingar med närliggande organisationer granskats.

I rapporten tillstås det faktum att arbetslöshetskassornas ställning som fristående organisationer utan koppling till någon närliggande organisation som till exempel ett fackförbund stärkts på ett sätt som annars inte var självklart historiskt.

Rapporten fann ändå i granskningen av åtta arbetslöshetskassor flera anledningar att påtala brister och rikta kritik mot en rad otillbörliga fenomen.

I Kommunals arbetslöshetskassa har ett avtal ingåtts med Kommunalarbetareförbundet som innebär en positiv särbehandling av de av arbetslöshetskassans medlemmar som även är medlemmar i Kommunalarbetareförbundet. Hanteringen av medlemsavgiften motverkar en likabehandling av medlemmarna och medför en särbehandling av vissa medlemmar när det gäller reglerna om utträde på grund av bristande betalning.

Rapporten fann också att Fastighets och IF Metalls arbetslöshetskassor saknar skriftliga avtal för den hantering av medlemsavgifter som sker i samarbete med de närliggande organisationerna. Avsaknaden av skriftligt avtal gör att de rättigheter och skyldigheter som parterna har inte blir klarlagda i samband med att arbetslöshetskassan hanterar medlemsavgiften i samröre med en annan organisation. Detta medför också att såväl medlemmars som IAF:s möjligheter att överblicka arbetslöshetskassornas verksamhet försvåras.

IAF fann också att Handels arbetslöshetskassa inte ger de som enbart är medlemmar i kassan möjligheten att betala medlemsavgiften direkt till arbetslöshetskassan. De som är medlemmar i enbart kassan tvingas därmed till en koppling med en organisation de saknar samröre med.

IAF noterade också att Akademikernas erkända arbetslöshetskassa (AEA) förlitar sig på de närliggande organisationernas information om vilka individer som har betalat medlemsavgiften. Något som AEA i stället behöver följa upp på individnivå för att kunna tillämpa bestämmelserna om utträde på grund av

bristande betalning på ett rättssäkert sätt. AEA anmärktes också för att de i de fall medlemskapet i arbetslöshetskassan grundas på medlemskap i närliggande organisationer inte gör en tillräcklig utredning av om medlemmen tillhör kassans verksamhetsområde. AEA har också en stadgeregler som fastställer att Sacos ordförande ska ingå som ledamot i kassans styrelse, något som inte är förenligt med lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor (LAK) som säger att alla styrelseledamöter, förutom statens representant, ska utses av föreningsstämman genom val.

Både IF Metalls och Lärarnas arbetslöshetskassa använder sig av sina närstående fackförbund för att kontrollera verksamhetsområdet när en person ansöker om medlemskap i kassan. För att värna kassornas självständighet bör de själva ha kompetens att avgöra om enskildas rätt till ersättning.

När någon ansöker om medlemskap i Livs arbetslöshetskassa finns ingen egen blankett för kassan, det är i stället en blankett från Livsmedelsarbetareförbundet som inkluderar medlemskap i båda entiteterna.

Fastighets arbetslöshetskassa har anställt personer som arbetar med att värva medlemmar åt Fastighetsanställdas förbund. Kommunals arbetslöshetskassa lämnar information om kassans medlemmar till Kommunalarbetareförbundet för deras medlemsvärkning. Även IF Metalls kassa är involverad i IF Metalls medlemsvärkning genom ett telemarketingföretag. Inget av detta är tillåtet och ligger utanför kassornas uppdrag.

Det är en ganska diger lista där kassornas uppdrag sammanblandas med närstående fackföreningar. Nu har kassorna tid på sig fram till den 1 februari 2019 att göra något åt detta. Arbetslöshetskassan och fackföreningsrörelsen ska vara två skilda saker där kassorna enbart ägnar sig åt sitt samhällsuppdrag att förvalta den omställningsförsäkring som arbetslöshetsersättningen är. Med den ordning som uppdragas i rapporten behandlas medlemmar i vissa arbetslöshetskassor olika beroende på om de är medlemmar i fackförbunden. Allmänheten har också svårt att skilja kassa från fackförbund utifrån deras sammanblandning.

Arbetsmarknadsministern har vid flera tillfällen uttryckt berättigad oro över den sjunkande anslutningsgraden till arbetslöshetskassorna. För den utredning (kommittédirektiv 2018:8) som regeringen initierat läggs också vikt vid att göra arbetslöshetskassan mer attraktiv för löntagaren. De relativt graverande

uppgifter som framkommit i Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens granskning visar dock på hur flera arbetslöshetskassor agerar i strid med sina uppdrag och på flera sätt sammanblandar sig med närliggande organisation, inte bara på det sätt som anges ovan utan även med snarlika logotyper och näst intill identiska webbplatser. Under granskningen har det även framkommit att personer blivit medlemmar i en närliggande organisation och trots att de därigenom blivit medlemmar i arbetslöshetskassan. Endast åtta av de olika arbetslöshetskassorna har granskats, förhoppningsvis kan övriga icke granskade kassor ta intryck av det som framkommit och åtgärda liknande brister i sina egna organisationer.

Tyvärr är dessa problem ingalunda nya utan har påpekats tidigare. IAF gjorde en granskning 2006 av 36 a-kassor och fann felaktigheter i 29 av dem. Det var sammanblandning av a-kassornas och fackförbundens pengar, delegering av myndighetsutövning i enskilda medlemsärenden till fackförbund och olika hantering av medlemskap beroende på om man är med i fackförbund eller ej.

Med nu pågående utredning hoppas regeringen främja tillkomsten av en bättre arbetslöshetskassa. De föreliggande utredningsdirektiven innehåller emellertid ingen uppgift som adresserar den problematik som nu framkommit.

Med anledning av detta vill jag fråga arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson:

Avser ministern att ta några initiativ inom ramen för sitt ämbete för att säkerställa arbetslöshetskassornas oberoende och självständighet gentemot närliggande organisation ?

.....

Erik Slottnér (KD)

Överlämnas enligt uppdrag

Johan Welanders